

КІТАП ОҚУ–ТҮЛҒА БИІГІНЕ БАСПАЛДАҚ

Қоспанова А.О., оқытушы, ayymkul.kospanova@mail.ru*Қызылорда ашық университеті, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы*

Аңдатпа. Мақалада заманауи қоғамдағы кітап оқу мәдениеті мен оның жеке тұлғаны қалыптастырудағы, рухани және зияткерлік тұрғыдан дамытудағы рөлі қарастырылады. Кітап оқу — адамның ішкі әлемін байытудың, сыни ойлауды дамытудың және шығармашылық әлеуетін арттырудың басты құралы екені негізделген. Мемлекет басшысының кітап оқу мәдениетін дамытуға айрықша мән беретіні атап көрсетіледі. Кітаптың зияткер, ойлы әрі алдыңғы қатардағы ұлт қалыптастырудағы рөлі айқындалады. Автор жас ұрпақты кітапқа баулу арқылы олардың адамгершілік құндылықтарын шыңдау және тұлғалық өсу баспалдақтарын айқындау мәселелерін талдайды.

Түйінді сөздер: Кітап оқу, зерделі ұлт, ұлттық тәрбие, адами капитал, Президент Жарлығы, кітап оқу мәдениеті, кітапхана, қазақ әдебиетінің үздік туындылары.

Аннотация. В статье рассматривается культура чтения в современном обществе и её роль в формировании, духовном и интеллектуальном развитии личности. Обосновывается, что чтение книг является главным инструментом обогащения внутреннего мира, развития критического мышления и повышения творческого потенциала человека. Особое внимание уделяется тому, какое значение глава государства придает формированию культуры чтения. Подчеркивается роль книги в становлении интеллектуальной, мыслящей и прогрессивной нации. Автор анализирует вопросы привития любви к чтению у молодого поколения как основы для совершенствования нравственных ценностей и личностного роста.

Ключевые слова: Чтение, просвещенная нация, национальное воспитание, человеческий капитал, Указ Президента, культура чтения, библиотека, выдающиеся произведения казахской литературы

Кіріспе. Кітап-адамның нағыз досы. Кітап- ең құнды қазына. Оның айтары ішінде болғандықтан, сөзден өрнек құрып кестеленген дүниені санада сәулелендіру тек кітаптың ғана қолынан келеді. Кітап ең жақын дос ретінде жақсылыққа үйретіп, жамандықтан жирентеді. Кітаптан көрмегенді көріп, естімегенді естисің. Кітаптан рухани азық ала отырып, болашаққа жол саламыз. «Кітап оқымаған адам тамырсыз қаңбаққа айналады», - деп ақын Ф.Оңғарсынова айтқандай, кітап оқымай өмірді білу, білім алу мүмкін емес. Кітап оқу адамзат ойлап тапқан ең ғажайып құбылыстардың бірі. Кітап адамзат ақыл-ойының інжу маржанын бойына жинайды да, оларды ұрпақтан-ұрпаққа жеткізеді. Кітап - біздің рухани құндылығымыз, теңдессіз байлығымыз, өткен замандардың тұңғық тереңінен сыр шертетін, тарихты да, әдебиеті де, басқа ғылым кереметтері, талай оқиғалардың куәсі, талай жаңалықтың көзі – осы кітаптар. Адам баласы бар байлықтың көзін «Кітап» атты құдіреттен тапты. Рухани білімнің, мәдениеттің ауадай қажеттігі жеке тұлға үшін маңыздылығын ешқашан жойған емес.

XXI ғасырдың кітапханасы - жадты сақтайтын институт, азаматтық қоғамды қалыптастыратын алаң, білім теңдігін қамтамасыз ететін әлеуметтік механизм және мемлекеттің интеллектуалдық әлеуетін қалыптастыратын стратегиялық нысанға айналды. Дамушы мемлекеттердің бәсекеге қабілеттілігі табиғи ресурстармен емес, білім қорымен өлшенеді. Әлемдік тәжірибеге сүйенсек, дамыған мемлекеттердің кітапханаға деген көзқарасы ерекше бағаланып, оны адам капиталына салынған инвестиция деп есептейді. Бүгінде елімізде де кітапхана ісіне деген көзқарас жоғары деңгейге көтеріліп келеді.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев ұлттық құрылтайдың үшінші отырысындағы өз сөзінде «Кітапхана – мемлекеттің, ұлттық негізгі жады. Еліміз үшін құнды тарихи деректер мен материалдардың дені кітапханада сақталады. Сондықтан кітапхана ісін дамытуға бей-жай қарауға болмайды. Кітап оқырманға қол жетімді болуы керек. Шын мәнінде, озық ойлы, ұлт болудың ең төте жолы – кітап оқу. Сондықтан кітап оқу мәдениетін қоғамда барынша орнықтыруымыз керек» деген бастаманы жүзеге асырған болатын.

Жақында ел Президенті қоғамдағы кітап оқу мәдениетінің маңыздылығына ерекше тоқталып, бұл үрдіс ұлттың басты құндылықтарының біріне айналуы керектігін атап өте отырып, «Кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт қалыптастыру жөніндегі шаралар туралы» жарлығын жариялады.

Құжатқа сәйкес, адами капиталды дамыту, қоғамның зияткерлік және мәдени әлеуетін нығайту, білім беру, тәрбиелеу және оқу-ағарту ісінің негізгі элементі ретінде кітап оқу мәдениетін насихаттау, зерделі ұлт қалыптастыру, сондай-ақ шығармашыл, жасампаз және бәсекеге қабілетті тұлғаны дамыту үшін жағдай жасау мақсатында бірқатар шаралар ұсынылды. Бұл бастама кітап оқу мәдениетін жаңа деңгейге көтеріп қана қоймай, кітапхана саласының қоғам өміріндегі стратегиялық маңызын айқындап берді. Мемлекет басшысы айқындаған міндеттер кітапхана ісінің болашағына тың серпін беріп, ұлттық құндылықтарды сақтауға, білімге негізделген қоғам қалыптастыруға берік негіз қалайды.

Президент Жарлығында көзделген бірыңғай Ұлттық цифрлық кітапхана платформасын құру, «Кітапхана және кітап шығару ісі туралы» жаңа заңды әзірлеу, «Зерделі ұлт» тұжырымдамасын қабылдау, кітап оқу мәдениетін дамытудағы үздік жетістіктерді мемлекеттік деңгейде қолдау сияқты бастамалар сала үшін жаңа мүмкіндіктерге жол ашады. Бұл шешімдер кітапхана қызметінің мазмұнын жаңғыртып қана қоймай, ақпараттық тең қол-жетімділікті қамтамасыз етуге, кітапханашы мамандығының мәртебесін көтеруге және кітаптың қоғамдағы құндылығын нығайтуға ықпал етеді.

Аталған жарлық еліміздің интеллектуалдық дамуындағы жаңа кезеңінің мазмұнын айқындап берді. Онда кітап оқу мәдениетін қалыптастыру, ұлттық әдеби мұраны кеңінен насихаттау, кітапханалардың материалдық-техникалық әлеуетін нығайту, бірыңғай цифрлық кітапхана платформасын дамыту, кітапхана ісін құқықтық тұрғыдан жетілдіру міндеттері айқын белгіленді. Атап айтсақ, 2027 жылғы 1 қаңтарға дейін кітап оқу мәдениетін дамытудағы жетістіктері үшін Ұлттық сыйлық тағайындау; 2027 жылғы 1 қаңтарға дейін бірыңғай

қолжетімді Ұлттық цифрлық кітапхана платформасын құру; 2026 жылдың 1 қыркүйегіне дейін «Жылдың 10 оқырманы» республикалық жобасын іске асыруға тапсырмалар берілді.

Одан бөлек 2026 жылдың соңына дейін Кітап оқу мәдениетін және кітап ісін насихаттаудың 2027-2031 жылдарға арналған «Зерделі ұлт» тұжырымдамасы бекітіледі. Зерделі ұлт кездейсоқ қалыптаспайды. Ол үздіксіз білім алатын, кітаппен тұрақты байланыста болатын, ұлттық мәдениетті құрметтейтін және әлемдік өркениетке ашық қоғамда қалыптасады. Осындай ортаны қалыптастыруда ең алдымен кітапханалардың орны ерекше.

Қазақстан кітапханалары халыққа білім мен ақпаратқа тең қолжетімділік ұсынады, тарихи жадымызды сақтайды, ғылыми зерттеулерді қолдайды, мәдени мұраны келер ұрпаққа жеткізеді. Бұл – мемлекеттің интеллектуалдық қауіпсіздігіне қосылатын маңызды үлес.

Президенттің Жарлығы кітапхана саласының стратегиялық маңызын тағы бір мәрте айқындай түсті. Ендігі міндет – осы бастамаларды нақты жобаларға айналдырып, әрбір азаматтың кітапқа қолжетімділігін кеңейту, оқу мәдениетін күнделікті өмір салтына айналдыру. Сонда ғана біз білімді, ойлы, рухани бай, әрі бәсекеге қабілетті қоғам қалыптастыру жолында нақты нәтижеге қол жеткіземіз.

Қазақстан Республикасы Ұлттық кітапханасы бұл бастамаларды жүзеге асыруға өзінің ғылыми, әдістемелік және мәдени әлеуетін толық жұмылдырады. Алдымызда оқырманға қолжетімді заманауи кітапханалық ортаны қалыптастыру, ұлттық әдеби мұраны кеңінен дәріптеу, цифрлық ресурстарды дамыту, жастардың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыру, өңірлік кітапханалардың әлеуетін күшейту сияқты ауқымды міндеттер тұр. Бұл жұмыстардың барлығы кітапханаларды қоғамның зияткерлік дамуына қызмет ететін заманауи білім мен мәдениет орталығына айналдыруға бағытталған. Бүгінде кітапханалар желісі әр буын өкілін тоғыстыратын рухани және танымдық ортаға айналууда.

Мемлекет басшысы оқу мәдениетін қалыптастыру және ұлттық әдебиетті насихаттау мақсатында қоғамға қазақ әдебиетінің келесі 7 жауһар туындысын оқуға ұсынды:

1. «Абай жолы» – Мұхтар Әуезов
2. «Үркер» – Әбіш Кекілбаев
3. «Аласапыран» – Мұхтар Мағауин
4. «Қарғын» – Дулат Исабеков
5. «Ақ боз үй» – Смағұл Елубай
6. «Ұйқым келмейді» – Оралхан Бөкей
7. «Тағдыр» – Қабдеш Жұмаділов

Аталған кітаптар ұлттық болмысымызды, тарихымыз бен рухани құндылықтарымызды тереңірек тануға көмектесетін қазақ әдебиетінің алтын қорына енген, терең мазмұнды және өмірлік сабаққа толы туындылар.

Оқуға таңдалған көркем туындылардың барлығы біздің университетіміздің кітапханасының кітап қорынан орын алғанын ескере отырып, қысқаша мазмұнына тоқтала кетейін.

Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» романы – қазақ халқының тұтас бір дәуірін бейнелейтін, төрт томнан тұратын әлемдік деңгейдегі ұлы шығарма. Бұл туындыда Ұлы Абайдың жеке тұлға ретінде қалыптасуы, рухани өсуі және қазақ даласындағы күрделі қоғамдық-әлеуметтік тартыстар өте терең суреттеледі. Шығарма ұлы ақынның денесі жер қойнауына тапсырылғанымен, оның өлмес сөздері мен қалдырған мол мұрасы қазақ халқының жүрегінде мәңгілікке сақталатыны туралы асқақ оймен аяқталады.

Романды оқи отырып, біз ақынның өмірінің елу жылының куәсі боламыз. Абайдың адам, азамат, ақын ретінде қалыптасуы сол жарты ғасырдағы қазақ қоғамының барлық кезеңінен өмірінің барлық ой-қыры, қия-қалтарысы өріле суреттеледі. Абай арқылы өткен ғасырдың екінші жартысындағы және осы ғасырдың басындағы бүкіл халық тіршілігін, оның көп бұралаң тағдырын, ой-арманын, мақсат-мүддесін, күрес-тартысын, билік ұстанымын бәрі-бәрін түгел шарлап өтеміз. «Халық» дегенде, бұл ұғымның негізінде ұлттың әдет-ғұрпы ғана емес, ұлттық рухы жататыны сөзсіз. Демек, «Абай жолында» кешегі қазақтардың тұрмысы, әдет-ғұрпы ғана емес, күллі «қалың елдің» рухы сайрап білініп тұр.

«Абай жолы» арқылы қазіргі қазақ прозасы күллі дүние жүзі әдеби классиканың шырқау шыңына шықты.

«Үркер» романы – қазақ елі басынан өткерген аса ауыр кезеңдерді, XVII-XVIII ғасырларда орын алған ірі-ірі оқиғаларды тарихи деректерге сүйеніп жазған, көп қанатты, тарих шежіресін жырлайтын тамаша туынды. Ол Әбіш Кекілбаевтың кесек туындыларының бірі және әдебиеттегі тарихи шығармалардың қатарында шоқтығы биік, көркемдік дәрежесі жоғары, айрықша орамды шығарма. Роман мазмұны, ең басты, нағыз өзекті мәселесі – қазақ елінің өз жері, өз бостандығы, дербес ел болып қалыптасуы үшін талай жылдар бойы табан тіресіп жүргізген күресінің жайы, айбынды асулары. Шығармадағы талай тар жол, тайғақ кешулер басты кейіпкер – Әбілқайыр ханмен байланыстырылып, кіші жүз руларының Ресей империясына қосылғаннан кейінгі тынысы дәлелді де, әділетті баяндалады. Романның бөлім атауларының өзі ерекше: «Тығырық», «Елшілік», «Арбасу» және «Айқас». «Үркерді» қазақтың ел мен жер үшін болған күресінің айнасы деуге болады. Көркем шығарма болғанымен, тарихи шындыққа жақын, кейіпкерлері де өмірден алынған, туындының берер мағлұматы мол.

М.Мағауиннің **«Аласапыран»** роман-диологиясы ел басына күн туған шақта елім деп еңіреген ерлерді топ алдына шығарған бірден-бір шығарма болып табылады. Қазақ халқының елдігін, этникалық тұтастығын, әлеуметтік құрылымын сақтап қалу үшін жан аямаған тұлғаның бірі – Тәуекел ханның іргелі елдермен достық қарым-қатынас жасауы ел тарихының ең қиын-қыстау кезеңінің, аласапыран уақыттың ауыр шындығын танытады. М.Мағауиннің шеберлігі – сол заманның ақиқатын ашып, көзімен көріп қайтқандай нақты суреттейді. «Қазақ даласы» деп аталатын алғашқы бөлімінде-ақ жазушы көшпелі қазақтың тұрмыс-тіршілігін хан сарайынан бастап, көшпенділер лашығына дейін көрсетеді. Жазушы сұрапыл заманның қайғысын суреттей отырып, күллі қазақ халқы туралы жоғары пікір түюге мүмкіндік жасайды. Бұл романда қаламгер іргелі мәселелерді ірі кейіпкерлер, ауқымды қимыл-әрекеттер арқылы түйіндейді. Шығарма желісі арқылы Ораз-Мұхамед пен Тәуекел хан төңірегін қоршаған сұлтан, оғлан, қарашы бек, билер мен батырлар, Ерофей Глухов, Петр Урусов, Саманай батыр, Көшім хан, оның сүйікті ұлы Асманак, Иван Болотников, бас гетман Рожинскийдің осал қаһармандар еместігін танимыз.

Қабдеш Жұмаділовтің **«Тағдыр»** романы – қазақ халқының күрделі кезеңдерін, ел мен жер тағдырын, ұлт болмысы мен рухын терең суреттеген тарихи шығарма. Романда тағдыр тауқыметін тартқан кейіпкерлер арқылы тұтас бір дәуірдің шындығы ашылады. Азаттықты аңсаған елдің мұңы, жер үшін күрес, ұлттық намыс – бәрі де көркем тілмен, шынайы бейнеленген. Екі ел арасында тартылған шекара сызығы кең жайылған дала мен асқар тауларды ғана көктей өсіп қойған жоқ, осы өлкені мекендеген қазақ қоныстарын да қақ жарып өтті. Романның бас қаһарманы – Демежан тарихта болған адам. Оқырман бұл кейіпкермен роман оқиғасының басында Шәуешек аймақтық губернатор – Ши-амбының қарауында тілмаш болып қызмет істеп жүрген кезінен танысады. Өзгелерге ұқсамайтын ерекше тағдыры бар Демежанның өмір жолы, тіршілік соқпағы, Шәуешек аймағының әміршісіне бағынатын мекендерде тіршілік кешкен қазақ руларымен тығыз байланыста көрсетіледі. Қала өмірінің өзіндік ерекшеліктері, дала тіршілігі, күнделікті өмірге еніп жатқан жаңалықтар нанымды суреттелген. Жазушы өз кейіпкерлерінің басындағы трагедиялық халды суреттей отырып, шекара сыртында қалған қазақтардың оқшау тағдырын көз алдыңыздан өткізеді. «Тағдыр» – жеке адамның емес, тұтас халықтың тағдыры туралы роман. Бұл – өткенді ұмытпай, болашаққа сеніммен қарауға үндейтін құнды туынды қатарынан табылады.

Көрнекті жазушы, қоғам қайраткері Смағұл Елубайдың **«Ақ боз үй»** романы қазақ халқының басына түскен XX ғасырдың 30-жылдарындағы алапат ашаршылық пен сталиндік саясаттың қасіретін суреттейді. Шығарма мал-мүлкін тәркілеп, жұртты аштыққа ұшыратқан зобалаң кезіндегі ұлттық болмысты, ата қоныстан айырылған адамдардың трагедиясын шынайы баяндайды. Романның басты кейіпкерлері Пахраддин байдың отбасы, бәйбішесі Сырға мен жалғыз қызы Хансұлу кешкен өмір, оның төңірегі, үлкенді-кішілі әрқилы жандар,

олардың ісі, әрекеті туынды шертетін шежіренің мазмұнын ашады. Ауыл жастары Шеге, Ждақай, Қозбағар, Бұқарбай, Сұр Жекей, бұлардан ересек Бұлыш, Балқия, Мажан балалары Мотан, Шотан, Қапан – бұлардың қасында Әзберген, Шәріп, Қауқаш, Мажан бай, Асан, Апанас, Калашников – большевиктер, партия қызметкерлері, көпті көрген Дәу-апа, ауылдың сөзшең кемпірі Торқа – бәрі де бүгін мен келер күнді бірге атқарысып жатқан, бірақ ойы да, ісі де әрқилы, қарама-қарсы мінез-піғылдың адамдары. Осы кейіпкерлер шыққан тегіне, өскен ортасына қарамай, өмірді түсінуі, ұғыу жағынан ойда жоқта топтасып, жұптасып, ойда жоқ тұстан дара кетіп, адасқанның алды жөн, арты соқпақ жайларды бастарынан кешіреді.

Дулат Исабековтің «**Қарғын**» романы – қоғам қайшылықтары мен адам тағдырын, адал махаббатты суреттейтін психологиялық туынды. Оқиға Алматыда өтеді. Басты кейіпкерлер жазушы Жасын мен студент қыз Бағиланың арасындағы сезім қайшылықтары, ар-ождан мен рухани тазалық мәселелері көтеріледі. Шығарма соңында екі жастың сезімі сынақтан өтіп, адамгершілік пен адалдықтың, биік парасаттың жеңіп шығатыны баяндалады.

Оралхан Бөкейдің «**Ұйқым келмейді**» әңгімесі – өткен өмір мен жастық шақты сағынуға, жіберілген қателіктерге деген өкінішке толы философиялық туынды. Автордың тікелей өмірінен алынған сыршыл туындысы жары Айманға арнап жазғандай әсер қалдырады. Олардың тағдырына ауыр соққы болып тиген жайт екеуінің арасында бала болмауы. Бірақ Оралхан Бөкей де жары Айман да махаббаттарын баладан жоғары қойған. Шығарманың негізгі өзегі – жастық шақтың албырт күндері, махаббаттың қадірі және адам өмірінің мәні туралы терең толғанысты көрсетеді.

Ғалымдардың пайымдауынша ұлттық, классикалық әдебиеттерді оқу адам миының жақсы жұмыс істеуіне көмектесетіндігі дәлелдеген. Шығармаларда суреттелген өлмес идеялар ауру тудырған негатив ойлардан тазартып, мидың жұмысын жандандырып, жаңғыртып, өміршең ойлармен жаңаша ойлантып, айналасында болып жатқан оқиғаларды шынайы түсіне бастауы арқасында өмірге деген құлшынысы арта түсетін болады. Кітап – адам жанының емшісі. Кез келген кітапты оқығанда, оның міндетті түрде жақсы, не жаман әсері болады. Әсіресе көркем шығарманың оқырманға берер эстетикалық әсері зор. Шаршағанда, не болмаса стресске түскен жағдайда әдеби шығарма оқысаңыз сұлу сөздің, көркем табиғаттың, кемел кейіпкердің, асыл армандардың, асқақ идеялардың шынайылықпен көркем кестеленуі ойынды бірте-бірте сергітіп, жаныңды жадыратып, ерекше бір сезімге, күйге бөлейді. Сондықтан да оқырманға өз ұлтының классикасын оқу – оның жан дүниесіне жақындау; көбірек әсер ететіндігі анық. Жалпы, ұлттық болмысқа сай келетін шығармаларды оқу – адамның рухани жағынан сау, рухының күшті болуының, жалпы, денінің сау, өміршең азамат болып өмір сүруінің бірден-бір шарты. Американың әлемге әйгілі фантаст жазушысы Рэй Брэдбери «Мен өзіме керекті білімді кітапханадан тегін алдым», – деген екен.

Кітапхана – өткен мен бүгінді жалғайтын алтын көпір ғана емес, болашаққа бағдар беретін рухани институт. Зерделі ұлт, ең алдымен, кітаппен тәрбиеленеді. Сондықтан әрбір кітапхана, әрбір кітапханашы осы үлкен мемлекеттік міндеттің бел ортасында болуға тиіс.

Біз кітапханашылар, қоғамның барлық институтымен бірлесіп, кітап оқуды өмір салтына айналдыруға, жас ұрпақтың дүниетанымын кеңейтуге, ұлттық руханиятты дәріптеуге және білімге негізделген бәсекеге қабілетті Қазақстанды қалыптастыруға өз үлесімізді қоса береміз.

Президентіміз айқындаған бұл стратегиялық бағыт – бүгінгі буынның ғана емес, келер ұрпақтың интеллектуалдық келбетін қалыптастыратын маңызды бағдар. Осы жауапты міндетті жүзеге асыру жолында Қазақстан кітапханалары мемлекет пен қоғамның сенімді серіктесі болып қала береді. Біз үшін кітап – білімнің бастауы ғана емес, ұлттың рухани қуаты мен өркениетті болашағының берік тұғыры!

«Кітапты оқымайды сыйламаған,
Білімге жанын жанып қинамаған.
Өсірген кімнің болсын ой-өрісін,

Сол кітап, бек ақылшы күнде маған»-дегендей кітаппен дос болған адамның ой-өрісі кең,сөз мәдениеті жоғары, саналы, жан-жақты болып тәрбиеленері сөзсіз.

Иә, болашақтың тізгіні ата-бабаларымыздың ғасырлар бойғы тірнектеп жинап, тасқа басып, кітап қылып қалдырып кеткен рухани құндылықтарын игерген жастардың қолында.

«Артық білім кітапта, Ерінбе оқып көруге», – деп ұлы Абай жырлағандай ерінбей білім алуға асығайық. Бар білімнің қайнар көзін тек кітаптан ғана таба алатынымызды ұмытпайық.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Тоқаевтың «Кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт қалыптастыру жөніндегі шаралар туралы» № 1279 Жарлығы.– Астана: Ақорда, 2026 жылғы 16 мамыр [<https://baq.kz>]
2. Мұналбаева, Ү.Д. Кітапхана педагогикасы:Тарихы,теориясы,тәжірибесі- Алматы,2015.-242 б. [17-19 б.]
3. Наурызбаева, Г.А. Кітапханатануға кіріспе.-Алматы,2022.-159 б. [5 б.]
4. Жастардың жарқын орталығы – кітапхана / Кітап және кітапхана– 2026.–№1.– 4-5 бб.
5. Құлкенов, М. Ұлт руханияты үшін маңызды құжат //Егемен Қазақстан.–2026.–19 мамыр [7 б.]
6. Алина, Д. Кітап оқығанның ойы сергек //Егемен Қазақстан.–2026.–19 мамыр [6 б.]
7. Исабек, Ұ. Зерделі ұлт, зейінді ұрпақ //Егемен Қазақстан.– 2026.–26 маусым [12 б.]
8. Самрат, Ж. Зерделі ұлттың бүгіні мен ертеңі // Егемен Қазақстан.–2026. – 27 маусым [8 б.]
9. Батырбайқызы, А. Зерделі ұлт болу- заман талабы // Ақмешіт апталығы.– 2026. – 13 маусым [3 б.]
10. Дастанқызы, З. Зерделі ұлт қалыптастыруға бағытталған қадам кітап оқудан басталады //Ұстаз мәртебесі.–2026.–21 мамыр [5 б.]